

'GLASEMAKEN TEN DIENSTE VAN DE STAD'

Medemblicker glazenmakers en kerkglazen in de zeventiende eeuw

Halverwege de zeventiende eeuw waren in Medemblick minstens negen glazenmakers werkzaam. De namen van deze ambachtslieden zijn teruggevonden in de stadsrekening. Het stadsbestuur was een belangrijke opdrachtgever voor de glazenmakers. Het beheerde de gebouwen, die stadseigendom waren zoals het stadhuis, de waag, het kasteel, de school en het ziekenhuis. Daarnaast gaf het Medemblicker stadsbestuur in de zeventiende eeuw verschillende keren opdracht voor het vervaardigen van kerkramen. Deze ramen werden geschonken aan kerken buiten en binnen de stad. Omdat de kostbare ramen door de glazenmakers beschilderd werden, namen deze opdrachten een bijzondere plaats in.

Het ambacht van glazenmaken

Glas werd in de zeventiende eeuw vooral in Duitsland gefabriceerd. Verpakt in kisten kwam het per schip in Medemblick aan. Afhankelijk van de gehanteerde productiemethode kreeg de glazenmaker het materiaal aangeleverd in de vorm van ronde schijven of rechthoekige platen. De glazenmaker versneed het glas tot kleine ruiten of rechthoekige glaasjes. De kwaliteit en vorm van het aangeleverde glas lieten het namelijk niet toe om grote stukken te snijden. Om toch een vensteropening van glas te kunnen voorzien, werden de glaasjes door middel van loden strippen aan elkaar gezet. De ruimte tussen de glaasjes en het lood werd gedicht met dunne stopverf. Op deze wijze werd de vensteropening water- en winddicht gemaakt.

Een Medemblicker glazenmaker bezigde zich niet alleen met het maken en stoppen van glazen. Hij was ook schilder. In grote steden, zoals Amsterdam en Haarlem werd in de zeventiende eeuw onderscheid gemaakt tussen het beroep van grofschilder en fijnschilder. Een grofschilder was een ambachtsman en een fijnschilder een kunstenaar. Van dit onderscheid was in Medemblick geen sprake. Een glazenmaker was grofschilder en fijnschilder tegelijkertijd.

Het fijnschilderen kwam tot uiting in bijvoorbeeld het beschilderen van interieurs, rijtuigen en kerkramen. Zo ontving Thijs Olfertsz van de Vier Noorder Koggen in 1658 10 gulden en 4 stuivers voor *verwen en schilderen aende cogge wagen*.¹ En op 31 maart 1615 ontving Olfert Jansz Petten van het stadsbestuur 17 gulden over de *coop van een verschildert bordt ofte taffereel bij burghemeesteren van hem gecoft om int sieckhuys gehanghen te werden*.²

In de zeventiende eeuw heeft er hoogstwaarschijnlijk nog geen glazenmakersgilde in Medemblick bestaan. Fragmenten uit het stadsarchief wijzen op een stichting in de late achttiende eeuw.³

De glazenmaker leerde het vak van zijn vader. Het gebeurde daarnaast wel eens, dat een jongeman uit Medemblick het vak leerde bij een meester glazenmaker in Hoorn of Enkhuizen. Uit 1670 is nog een overeenkomst bewaard gebleven tussen Jacob Hendrichsz van Gelder *jonghgesel* uit Medemblick en Gerrit Jacobsz Loeff, *meester schilder ende glasemaacker woonende tot Enchuijsen*.⁴

Medemblicker glazenmakers

Claes Jansz Glasemaker, Bartolomeus Maertensz Busier en Olfert Jansz Petten voerden tussen 1600 tot 1640 bijna 80 procent van de opdrachten voor het stadsbestuur uit. De twee eerstgenoemde onderhielden nauwe banden met het bestuur. Zij maakten er zelfs deel van uit. Claes Jansz was in 1622 en 1624 schepen. Bartolomeus Maertensz werd driemaal tot schepen benoemd. Daarnaast maakte hij bijna dertig jaar lang deel uit van de vroedschap en werd hij in 1630 en 1643 gekozen tot burgemeester.⁵ Maerten, de zoon van Bartolomeus Maertensz, en Gerrit, de zoon van Olfert Jansz, traden in de voetsporen van hun vader als glazenmaker. Ook Maerten bekleedde vele jaren de positie van schepen en vroedschap.

¹ Archiefdienst Westfriese Gemeenten, Hoorn (hierna AWG), Archief Vier Noorder Koggen (hierna AVNK), inv. nr. 601. In de zeventiende eeuw werd in Nederland betaald en gerekend in gulden, stuivers en duiten. Eén gulden is gelijk aan 20 stuivers. Eén stuiver is gelijk aan 16 duiten.

² AWG, Oud Archief Medemblick (hierna OAM), inv. nr. 678, p. 120.

³ AWG, OAM, inv. nr. 1436.

⁴ AWG, Notarieel Archief Medemblick, inv. nr. 3208.

⁵ P.W. De Lange, Medemblicker magistraten 1572-1699 in Gens Nostra jaargang 16 (Amsterdam, 1961), p. 59-67.

Vanaf circa 1650 komen de namen Klick en Maets veelvuldig voor in de stadsrekening. Verschillende generaties van deze twee families hebben werkzaamheden aan de stadshuizen verricht. Het werkterrein van de familie Klick verplaatste zich in het begin van de achttiende eeuw van Medemblick naar Hoorn. In 1701 deed Theunis Klick zijn meesterproef bij het Hoornse glazenmakersgilde.

Adriaan Jansz Spanjaart en Pieter Dircksz Scholman behoorden tot de voornaamste glazenmakers van de tweede helft van de zeventiende eeuw. Adriaan Jansz Spanjaart werkte in deze periode ook vaak voor het waterschap de Vier Noorder Koggen. Zo ontving hij in 1669 ruim 44 gulden voor *glasemaecken aent coggehuys ent huys van Jan Baes*.⁶ Omstreeks het jaar 1680 kregen de glazenmakers Maarten Pietersz Bontekoe en Aerjen Houtuyn hun eerste opdrachten van het stadsbestuur. Zij vormden tot ver in de achttiende eeuw het gezicht van het glazenmakersambacht in Medemblick.

Vermeldingen van glazenmaken in de stadsrekening

De uitgaven voor het maken van glazen zijn in de stadsrekening van Medemblick voorzien van toelichtingen als *wegens verwen en glasemaken bij hem ten dienste van de stad gedaan of in voldoeninge van verwen en glasemaecken*. Soms worden de uitgaven nader toegelicht. Hieronder volgt een aantal voorbeelden.

Over 1597 ontving Claes Jansz Glasemaker 60 gulden, 14 stuivers en 8 penningen voor het schilderen *van het lange heck staende op te zuyder walle streckende vant zuyder wachthuis tot aen Aerien mollers maelmollen met noch een stuck aende westzijde vande steenen brugge ofte zyder uytvaart altemael van binnen rood en van buiten blauw te verwen ende anders te schilderen mitsgaders noch vant maecken ende repareren van eenige stadts glaesen*.⁷ Over 1602 ontving hij 144 gulden, 13 stuivers en 4 penningen voor het maken en stoppen van glazen alsmede voor het *verruwen* [verven] *op ende aen stadthuys, den vischmerct* [vismarkt], *item int sieckhuys, ende int waechhuys* [waag], *oock aenden tooren opt Casteel*.⁸

Op 21 december 1609 ontvingen de glazenmakers Claes Jansz en Bartolomeus Maertensz een bedrag van 80 gulden *vande glazen die zij 't samen geredt gemaect hebben omme tot believen van burghemeesteren opt casteel te setten*.⁹

Op 15 januari 1656 ontving Comelis Pietersz Petten een bedrag van 61 gulden en 12 stuivers voor *verven en glazen in het huis van de munt*. Op dezelfde datum ontving ook Tijs Olferts Glasemaecker een som geld voor zijn bijdrage aan de munt. Hij verdiende 119 gulden en 14 stuivers voor *glazenstoppen en verven aan de stadshuizen en de munt*. Tenslotte pikte ook Maerten Bartelsz Busier een graantje mee. Hij ontving ruim 30 gulden voor *glazenstoppen en verven aan de munt*.¹⁰

De bestuurders van Medemblick hebben in de zeventiende eeuw verschillende malen een beroep moeten doen op de stadskas om ramen te herstellen, die door het gebulder van de stadskanonnen waren gesprongen. In 1646 kreeg Claes Claesz Glasemaker opdracht om glazen te repareren. De overwinning op de Spanjaarden bij Hulst werd in dat jaar op gepaste wijze gevierd door het stadsgeschut in stelling te brengen.¹¹ Vier jaar later ontving Adriaan Jansz Spanjaart 14 gulden, 15 stuivers en 12 penningen voor het repareren van stuk geschoten glazen in Albert Seijlemakers huys.¹² Albert Seijlemaker moet zijn huis nabij de stadswallen hebben gehad, want op 6 december 1659 was het weer raak. Wederom ontving Spanjaart geld uit de stadskas ten behoeve van het repareren van eenige uyt geschoten glazen vant huys van Albert Seijlemaker.¹³

Medemblicker kerkglazen

De schenking van een gebrandschilderd raam aan de kerk van Edam behoort de vroegste, die door het stadsbestuur van Medemblick is gedaan. Dit raam heeft samen met de Medemblicker ramen in de kerken van Schermerhom, De Rijp en Egmond aan de Hoef de tand des tijds doorstaan.

Het raam in Edam dateert uit 1607 en is klein en eenvoudig. De eerste gedachte is, dat men in Medemblick niet al te diep in de geldbuidel heeft willen tasten.

⁶ AWG, AVNK, inv. nr. 607.

⁷ AWG, OAM, inv. nr. 665.

⁸ WG, OAM, inv. nr. 669, p. 47.

⁹ AWG, OAM, inv. nr. 675, p. 71.

¹⁰ AWG, OAM, inv. nr. 573, p. 31-32.

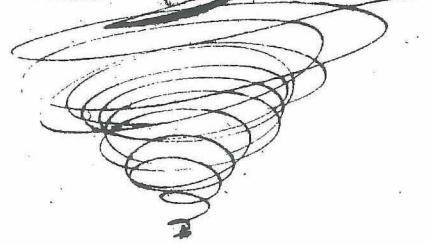
¹¹ AWG, OAM, inv. nr. 707, p. 100, dd. 20 februari 1646

¹² AWG, OAM, inv. nr. 572.

¹³ AWG, OAM, inv. nr. 573, p. 57.

N. 6
 D. 1
 Vername Wyse en sijn dicrete Heeren,
 mijn Heeren Burgemeesters der stede
 Medemblich, also de regenten vanden
 Dorpe onder d'ich. verleden Sonde
 Eene wonderlike Rercke gebont hebben, Ende
 sijn verjalms genootsacht sijn geweest, als
 mijn E. Heeren Burgemeester der stede
 voort. te verfoeken assistentie tot op
 bouwinge onses tempels, midts gaders, als
 als mede een glas inde selve. Ende also wij
 Supplianty van vroeghe de assistentie sijn af
 geslagen. Soo ist dat wij regenten voors,
 dese veynige Letteren an mijn E. Heeren
 voort schrijven, ropende onse verfoeke voor
 desen aldus n. l. godden van vroeghe een glas,
 dat verjalms mijn Heeren sal wilsen gelieven
 ons appeltillu, ofte mit spracke te wilsen doeg.
 ropende het voors glas. mit twiffel ende, dat
 desen mijn E. Heeren voors, on aengonnen
 sal sijn. Item onder d'ich den 16 desember
 1649. ten diconden hies iche desen mit den
 Naem van onse regenten onder teychent.

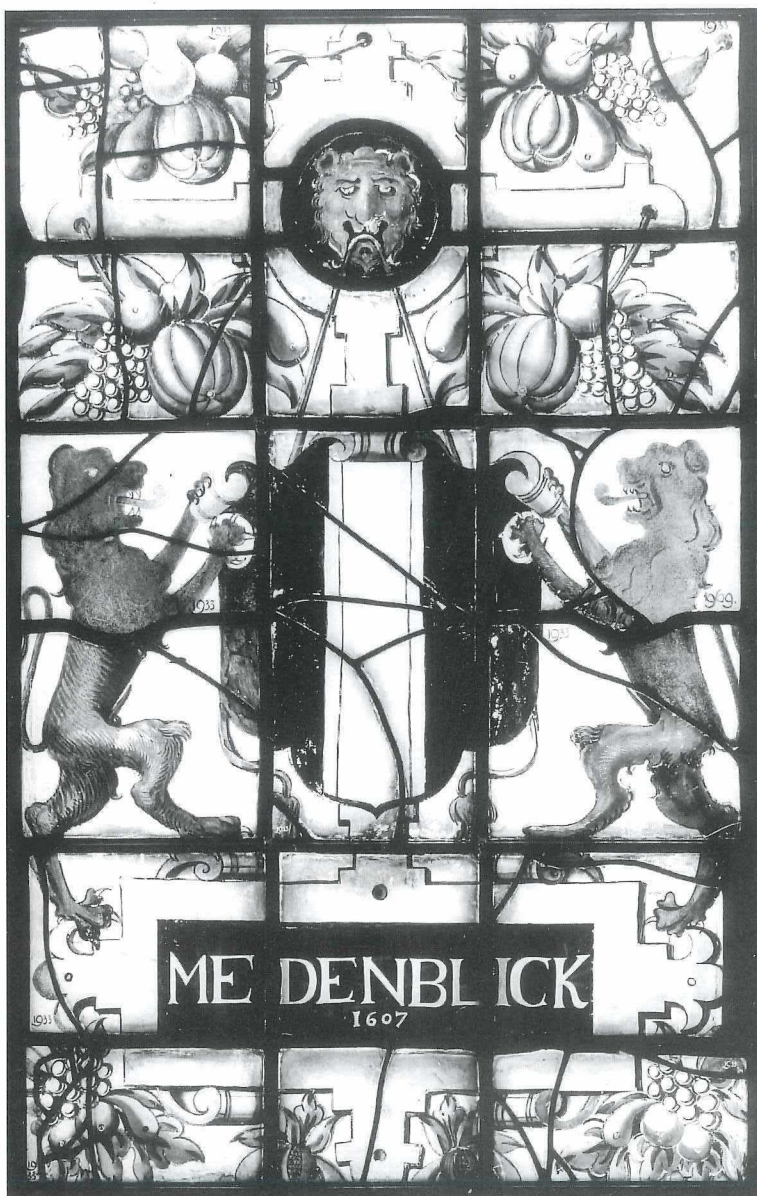
C. R. Medemblich
 Schoolmeester op den
 Onderd'ich

Brief van de schoolmeester van Oudendijk gedateerd 16 december 1649. Namens de regenten van het dorp verzocht hij
 het stadsbestuur van Medemblich een glas te schenken voor de nieuwe kerk van Ouydendijk. Een eerder verzoek om
 financiële steun tot op bouwinge onses tempels was door Medemblich afgeslagen. Pas drie jaar later zou Medemblich het
 begeerde glas schenken. Het werd ib 1652 door de glazenmaker Maerten Bartelsz Busier uitgevoerd.
 (AWG, OAM, inv. nr. 1268)

Deze gedachte wordt versterkt door een aantekening in de resolutieboeken over de glasschenking aan de kerk van Oudendijk op 4 juni 1652, waarin staat dat *haer 't selve tot laste van de stadt sal werden ghelevert in matigheyt ende tot reedelijcke kosten*.¹⁴

In 1607 schonk Medemblik dit glas aan de nieuw opgebouwde kerk van Edam. De maker hiervan is niet bekend. (Collectie Rijksdienst voor Monumentenzorg, Zeist)

plaatsen in het Noorderkwartier. Ruim drie maanden later, op 25 oktober 1664, ontvingen de glazenmakers Spanjaart en Petten 177 gulden en 5 stuivers voor het maken en leveren van een glas in de Schermer. Het is het hoogste bedrag dat Medemblik ooit voor een geschilderd glas aan een kerk buiten de stad heeft uitgegeven. Adriaan Jansz Spanjaart moet met deze opdrachten zijn reputatie hebben gevestigd. Later komen we zijn naam nog een keer in de stadsrekeningen tegen in verband met een glasschenking aan het kerkje van Wadway. Volgens de rekening van 20 april 1669 bedroegen de totale kosten slechts 18 gulden en 6 stuivers.¹⁸ Met deze schenking is het laagste bedrag gemoeid, dat Medemblik ooit voor een glas heeft uitgegeven.

De makers van de Medemblikker ramen waren ambachtelijke glazenmakers afkomstig uit de eigen stad. Het stadsbestuur koos hiervoor bewust. Wanneer in september 1654 voor de tweede maal wordt besloten een glas te schenken aan de kerk van De Rijp, besluit het stadsbestuur dat *na deliberatie [overleg] is goedgevonden de selve met een glas te vereeren, mits dattet selve alhier werde gemaect*.¹⁵

Tussen 1635 en 1657 heeft Maerten Bartelsz Busier zes kerkglazen mogen maken. Zijn goede relatie met het stadsbestuur speelde daarbij waarschijnlijk een belangrijke rol. In 1664 werd Adriaan Jansz Spanjaart voor het eerst betrokken bij de levering van een kerkglas. Hij ontving samen met Gerrit Olfertsz Petten 65 gulden en 5 stuivers voor een gebrandschilderd raam voor de kerk van Maasdam.¹⁶ In het bedrag waren de reiskosten inbegrepen. Het raam zal eerst in Medemblik vervaardigd zijn. Vervolgens werd het onder begeleiding van de makers naar Maasdam, nabij Dordrecht, gebracht. In de resolutieboeken van burgemeesters en vroedschappen lezen we dat *oudt burgermeester vander Wolff proponeerde, dat bij ofte van wegen de Heere van Maasdam versoek was gedaan omme een glas wegens dese stadt in zijne kercke nevens andere te mogh werde toegestaan*.¹⁷ Persoonlijke relaties speelden bij deze schenking blijkbaar een belangrijke rol.

Maasdam was een uitzonderlijk verre bestemming voor de Medemblikker glazenmakers. Alle andere verzoeken tot het schenken van een raam waren afkomstig uit

¹⁴ AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 17.

¹⁵ AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 52.

¹⁶ AWG, OAM, inv. nr. 573, p. 103.

¹⁷ AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 159.

¹⁸ AWG, OAM, inv. nr. 573, dd. 20 april 1669.

De schenking van een kerkglas was geen vanzelfsprekendheid. Het was een kostbare zaak en daarom werd een verzoek zorgvuldig afgewogen. In de praktijk bleek vaak, dat de positie van Medemblik, als stemhebbende stad van het Noorderkwartier, een zekere plicht met zich meebracht. Medemblik kon niet achterblijven bij de andere steden, die een raam schonken. Het raam voor de kerk van Wadway is daar een goed voorbeeld van. Nadat het verzoek op 6 juli 1668 voorgelezen werd in de vergadering van burgemeesters en vroedschap, vond een stemming plaats. Toen de stemmen geteld waren, bleek er een kleinst mogelijke meerderheid vóór schenking te zijn. Hierop werd besloten *dat d'executie sal werden gesuspendeert* [opgeschort, verschoven], *tot dat de nabuurige Steden voor sullen gaan*.¹⁹

Op 7 oktober 1652 kwam er een verzoek binnen van de regeerders van Oude Niedorp. Het verzoek volgde op religieuze onrust in Zijdewind. *Tot voorcominghe ende affdoeninge van de paustlycke superstition inde schuilplaetse* wordt na beraad besloten *by gevolghe van andere steeden van Westvrieslandt ende Noorderquartier int selve versouck te consenteren*.²⁰

Wanneer overgegaan werd tot het schenken van een glas speelde de afbeelding een belangrijke rol. Voor de kerkbezoekers moest duidelijk zijn wie de gulle schenker was. Daarom kreeg het stadswapen van Medemblik altijd een belangrijke plaats in het raam. Hoe vanzelfsprekend dit was, blijkt uit de resolutie van burgemeesters en vroedschap van 5 maart 1657. Nadat de kerk van Ipendam *vergroot ende oock eenigsints vernieuwt* was, werd op het verzoek om een glas te schenken eenstemmig ingegaan. Het moest een glas worden *mettet Medemblicker wapentgen daarinne, als voor desen gebruyckelyck te schenken*.²¹

Nieuwe glazen voor de kerk van Medemblik

Al in de zestiende eeuw bezat de Bonifaciuskerk gebrandschilderde ramen. Zowel na de verwoesting van de kerk in 1517 als na de stadsbrand van 1555 ontving de kerk van diverse schenkers een glas. In het midden van de zeventiende eeuw was de toestand van de kerkramen zorgelijk. Op 24 januari 1654 werd in de vergadering van de stadsbestuurders gemeld dat *de glazen indese kercke seer zijn veroudt ende los staen en met perculo* [gevaar] *om tans ofmergen door storm en onweederymant daer door beseert te werden*.²²

Een afbeelding van het Medemblicker raam in de kerk van Schermerhorn. Behalve het wapen van de stad is door Maerten Busier ook een aanzicht van Medemblik op het glas geschilderd. Hij kreeg in 1636 voor deze opdracht ruim 117 gulden. (Collectie auteur)

Op 5 september 1669 verzochten de burgemeesters van Medemblik aan de vroedschappen of deze *niet genegen waren een glas in de kerck te geven*. Daartoe waren ze bereid. Maar de vroedschappen stonden erop, dat de burgemeesters *tot haare lasten* hetzelfde zouden doen.²³

¹⁹ AWG, OAM, inv.nr. 11, p. 247.

²⁰ AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 21

²¹ AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 79.

²² AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 46.

²³ AWG, OAM, inv. nr. 11, p. 284.

Ook andere personen en instellingen binnen de stad werden verzocht een raam te schenken aan de kerk. Op 13 juni 1669 committeerden dijkgraaf De Zee en de koggemeesters Kaswijck en Berckhout van de Vier Noorder Koggen zich aan de *vernieuwing vant coggeglas*.²⁴

Verder schonk oud burgemeester Van der Wolff op persoonlijke titel een kerkraam. De weesmeesters, het rijnschippersgilde en de diakenen volgden. De burgemeesters richtten zich ook tot de bestuurders van andere steden met het verzoek een kerkraam te schenken. Ook deze oproep vond gehoor. Op 14 september 1669 stemde het stadsbestuur van Enkhuizen in. Op 16 september keurde Purmerend het verzoek goed.²⁵ Monnickendam volgde op 1 februari 1670. En ook de steden Hoorn, Amsterdam en Haarlem waren welwillend. Haarlem schonk overigens in 1522 al een raam, *omdat men te Medemblyck veel Hairlems bier drinkt*. En na de brand van 1555 was Haarlem niet te beroerd om Medemblick wederom met een raam voor haar kerk te verblijden.²⁶

De steden lieten de ramen maken door eigen glazenmakers. Dat is niet verwonderlijk. Al eerder is vastgesteld dat ook Medemblick, wanneer zij overging tot een glasschenking, eigen glazenmakers inschakelde. Monnickendam betaalde op 11 oktober 1670 de glazenmaker Jacob van Catwout bijna 130 gulden *van 't maken van een glas in de kerck tot Medenblick*.²⁷

Het glas van Amsterdam werd uitgevoerd door twee personen. Het glas werd op maat gemaakt door Antoni Schepens Stadsglasemaker. Pieter Jansz Glasschrijver schilderde hierop het wapen van Amsterdam.²⁸

Fragment uit het Ordonnatieboek van de burgemeesters van Monnickendam uit 1670. Het betreft een uitgave aan de glazenmaker Jacob van Catwout voor het maken van een glas in de kerk van Medemblick. Dit is het enige stadsglas, dat anno 2003 nog in de Bonifaciuskerk bewaard is gebleven. De letterlijke tekst luidt als volgt:

Dito aen Jacob van Catwout glasemaker
hondert negen entwintich guldens elff stuyvers
acht penningen soo vant maken van een glas inde
kerck tot medenblick mitsgaders vant
repareren van dese Stadts glazen segge 129-11-8
(SAW, Oud Archief Monnickendam, inv. nr. 208, p. 33)

We mogen ervan uitgaan, dat de glazen van de Medemblicker schenkers uitgevoerd zijn door Medemblicker glazenmakers. Volgens de stadsrekening werd op 8 november 1670 een bedrag van 347 gulden en 9 stuivers aan Adriaan Jansz Spanjaart uitbetaald voor *gelevert gout verven en ander materialen mitschgaders arbeidsloon aan glazen*.²⁹

Heeft hij de ramen van de burgemeesters en de vroedschappen mogen vervaardigen? Het stadsbestuur kende zijn werk en heeft hem meermalen ingeschakeld voor het maken van kerkglazen buiten de stad. Ook de Vier Noorder Koggen maakten normaliter gebruik van de diensten van Medemblicker glazenmakers. Zo kreeg de glazenmaker Claes Theunisz Klick in 1682 opdracht om een glas in de kerk van Hoogwoud te maken.³⁰ Helaas is in de rekening van de koggemeesters geen uitgave te vinden voor het glas in de kerk van Medemblick. De maker(s) van de kerkglazen van het rijnschippersgilde, de diakenen, de weesmeesters en oud-burgemeester Van der Wolf zijn eveneens onbekend. Adriaan Jansz Spanjaart, Pieter Dircksz Scholman en Theunis Claesz Klick hebben de beste papieren. Zij waren in 1669 en 1670 als glazenmaker in Medemblick werkzaam en hadden ervaring met het vervaardigen van kerkglazen.

²⁴ AWG, AVNK, inv. nr. 1, p. 14.

²⁵ Streek Archief Waterland (hierna SAW), Oud Archief Purmerend, inv. nr. 94j, p. 66.

²⁶ C.J. Gonnet, Inventaris van het archief van Medemblick (Haarlem, 1915), p. 13.

²⁷ SAW, Oud Archief Monnickendam, inv. nr.208, p. 33.

²⁸ Gemeente Archief Amsterdam, Oud Archief Amsterdam, inv. nr. 5039-473.

²⁹ AWG, OAM, inv. nr. 573.

³⁰ Piet Boon, De Hervormde Kerk te Hoogwoud en haar gebrandschilderde glazen, in West-Frieslands Oud & Nieuw deel 56 (Hoorn, 1989), p. 54.

De glazen werden bepaald niet willekeurig in de kerk geplaatst. Het meeste aanzien hadden de vier glazen in het zuidelijke koor. Het raam van de stad Amsterdam kreeg daar de centrale plaats. Aan de noordelijke zijde werd dit raam geflankeerd door het glas van Haarlem. Ten zuiden van het glas van Amsterdam kregen de ramen van Hoorn, respectievelijk Enkhuizen een plaats. De kleinere steden en de Medemblicker schenkers moesten het doen met een ondergeschikte plaats.

Het is in de jaren 1669-1670 niet gelukt om alle vensters van de Bonifaciuskerk te voorzien van een nieuw beschilderd glas. In 1681 was er in de zuidwesthoek van de kerk nog plaats voor een raam van de schout en schepenen van de stad. In 1709 werd de Bonifaciuskerk andermaal verrijkt met een glas. In opdracht van de burgemeesters en kerkmeesters werd het voor 100 gulden vervaardigd door de Alkmaarder Siewert van der Meulen.³¹ Met de schenking van dit glas kwam een einde aan een lange traditie van Medemblicker kerkglazen.

Peter Swart
Amsterdam, mei 2002

³¹ AWG, OAM, inv. nr. 769, p. 31.

OOSTERHAVEN — MEDEMBLIK.

GEOPEND een ZAAK in:

Verfwaren, Lakken, Vernissen

en Aanverwante Artikelen. -:- Spiegel- en Vensterglas.

Hopende door prompte levering van prima kwaliteiten, tegen scherp
concurrerende prijzen, ieders vertrouwen te verwerven.

Aanbevelend,

Firma KOOL & Co.

Telef. No. 48. MEDEMBLIK.

Denkt om U en Uw gezin en
neemt proef met de

Gesteriliseerde melk,

welke duurzaam is en ziekte-
kiemvrij. Men lette vooral op
bij het gebruik de flesschen
koel te bewaren, en direkt na
een gedeelte te hebben gebruikt,
onmiddellijk dicht te sluiten en
men kan ze bewaren, en heeft
geen hinder van ondeugdelijke
melk. Aan huis bezorgd **18 ct.**
per Literflesch, flesch 25 ct.

Beleefd aanbevelend

J. C. van Leverink.

De ondernemer van de wel-
bekende Medemblicker Melk-
inrichting.

 Ondergeteekende be-
richt dat hij is

**verhuisd van de Tuinstraat
naar de Nieuwstraat,**

in het huis, vroeger bewoond
door den heer Moeskops en
beveelt zich daar opnieuw in
ieders gunst aan.

Hoogachtend,

K. BOS.

In Boter, Kaas en Eieren.
Medemblik, 17 Aug. 1923.

Bijlage: Overzicht van glazenmakers werkzaam in Medemblik 1597 - 1710

De onderstaande tabel is gebaseerd op gegevens uit het Memoriaal der ordonnantien op den thesaurier (1631-1676), aangevuld met gegevens uit de Thesauriersrekening der stad Medemblik. (1597-1636, 1676-1710).

Naam	Eerste jaar	Laatste jaar	Aantal vermeldingen
Willem Jansz Glasemaecker	1597	1597	3
Claes Jansz Glasemaker	1597	1635	35
Jan Aeriansz Glasemaecker	1599	1599	1
Gerryt Jansz Glasemaecker	1599	1607	5
Bartolomeus Maertensz Busier	1601	1633	22
Olfert Jansz Petten	1609	1644	13
Jan Pietersz Glaesmakers	1618	1622	4
Reijnder Mathijsz Glaesmacker	1621	1628	5
Jan Claesz Glasemaker	1633	1637	6
Maerten Bartelsz Busier	1635	1662	22
Gerrit Jansz Maets	1637	1637	1
Claes Claesz Glaesemaecker	1639	1676	20
Adriaan Jansz Spanjaart	1650	1681	24
Theunis Claesz Klick	1655	1673	15
Gerrit Olfertsz Petten	1656	1668	18
Thijs Olfertsz Glasemaecker	1656	1682	14
Comelis Pietersz Petten	1656	1670	12
Jan Gerritsz Maets	1656	1669	7
Jan Wijaertsz	1656	1664	3
Gerbrant Almersz	1657	1657	1
Pieter Dircksz Scholman	1658	1691	25
Teunis Jansz Kos	1666	1670	2
Claes Theunisz Klick	1673	1693	16
Jan Claesz Beverwijck	1673	1679	3
Liewes Hillebrantsz de Vries	1673	1676	2
Michiel Claesz Beverwijk	1681	1683	3
Maarten Pietersz Bontekoe	1683	1710	20
Aerjen Houtuyn	1684	1710	17
Cornelis Heyndricksz Prins	1687	1690	4
Dirck Jansz Scholman	1692	1710	11
Gerrit Jansz Maats	1690	1709	8

Bijlage: Overzicht van glasschenkeningen door Medemblik

Plaats	Datum	Maker	Prijs
Edam	1607	Onbekend	Onbekend
Hoorn (Oosterkerk)	1620	Claes Jansz Glasmaecker	152-0-0
Egmond aan de Hoef	1634	Onbekend	Onbekend
Oterleek	1635	Maerten Bartelsz Busier	72-5-0
Schermerhorn	1636	Maerten Bartelsz Busier	117-12-0
De Rijp (1 ^e maal)	1639	Maerten Bartelsz Busier	98-16-0
Etersheim	1639	Onbekend	75-0-0
Avenhorn	1646	Maerten Bartelsz Busier	69-10-0
Oudendijk	1652	Maerten Bartelsz Busier	94-10-8
Zijdewind	1655	Theunis Claesz Klick	41-19-0
De Rijp (2 ^e maal)	1657	Maerten Bartelsz Busier	90-7-8
Abbekerk	1657	Gerbrant Almersz	45-6-4
Hensbroek	1658	Pieter Scholman	69-15-0
Ilpendam	1658	Jan Gerritsz Maets	90-0-0
Ursem	1660	Tijs Glaessemaecker	75-10-0
Opperdoes	1660	Jan Gerritsz Maets	31-14-0
Groothuizen	1663/1664	Jan Wijardsz	40-0-0
Maasdam	1664	Gerrit Olfertsz Petten en Adriaan Jansz Spanjaart	65-5-0
Schermer	1664	Gerrit Olfertsz Petten en Adriaan Jansz Spanjaart	177-5-0
Obdam	1664	Theunis Claesz Klick	50-0-0
Medemblik	1669	Onbekend (vermoedelijk Adriaan Jansz Spanjaart)	Onbekend (347-9-0 incl. het orgel vergulden)
Wadway	1669	Adriaan Jansz Spanjaart	18-6-0
Hoogwoud	1680	Onbekend	Onbekend

Bijlage: Overzicht van glasschenkeningen aan Medemblik 1669-1709

Schenker	Datum	Maker	Prijs
Burgemeesters	1669	Onbekend (vermoedelijk Adriaan Jansz Spanjaart)	Onbekend (347-9-0 incl. het Orgel vergulden)
Haarlem	1669	Krijn Gerritsz Cuilenburgh	150-0-0
Vroedschap	1669	Onbekend (vermoedelijk Adriaan Jansz Spanjaart)	Onbekend (347-9-0 incl. het orgel vergulden)
Oud burgemeester Van der Wolff Amsterdam	1669	Onbekend	Onbekend
	1670	Antoni Schepens en Pieter Jansz Glasschrijver	128-18-0
Diaconie	1670	Onbekend	Onbekend
Enkhuizen	1670	Onbekend	Onbekend
Hoorn	1670	Onbekend	Onbekend
Monnickendam	1670	Jacob van Catwout	129-11-8
Purmerend	1670	Jan Sijmiz Glas	121-11-0
Rijnschippersgilde	1670	Onbekend	Onbekend
Vier Noorder Koggen	1670	Onbekend	Onbekend
Weesmeesters	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Schout en schepenen	1681	Onbekend	Onbekend